

შალვა წიწუაშვილი

დანიელ ხანანაშვილი-საქართველოს გერაქი მამათბიანი

დანიელ ხანანაშვილი ის პიროვნებაა, რომელმაც მთელი თავისი შეგნებული ცხოვრება ერთ მიზანს დაუქვემდებარა. მისთვის უმთავრესი იყო თავისი ცოდნა საყვარელი ქალაქისა და ხალხის ისტორიის შესწავლისათვის მოეხმარებინა. მისი ცხოვრება სწორედ ამის დადასტურებაა – იგი სტუდენტობის პერიოდიდანვე იწყებს ქუთაისისა და საქართველოს გერაქობის კვლევას.

დანიელ ხანანაშვილი დაიბადა 1933 წელს ქუთაისში. წარჩინებით დაამთავრა 1-ლი საშუალო სკოლა. მე-10 კლასის მოსწავლემ რესპუბლიკური კონფერენციისათვის მოამზადა მოზრდილი შრომა “ქუთაისის ისტორია”, რომელიც მოიცავდა პერიოდს უძველესი დროიდან მე-13 საუკუნემდე. ეს თემა იმ დროისათვის თითქმის შეუსწავლელი იყო და სკოლის მოსწავლის გამბედაობამ, ხელი მოეკიდა ასეთი თემისთვის მასწავლებლების მოწონება დაიმსახურა. ნაშრომმა მაღალი შეფასება მიიღო კონფერენციაზე და ამჟამად იგი ქუთაისის ცენტრალურ არქივში ინახება.

1953 წელს დანიელი შევიდა ქუთაისის პედაგოგიური ინსტიტუტის ისტორიის ფაკულტეტზე. პირველი კურსის სტუდენტმა მონაწილეობა მიიღო სტუდენტთა სამეცნიერო, შემდეგ კი რესპუბლიკურ კონფერენციაში, სადაც გამოვიდა მოხსენებით “ქუთაისის უძველესი ისტორიის საკითხისათვის”. მესამე კურსის სტუდენტი, დანიელ ხანანაშვილი ინსტიტუტის სტუდენტთა სამეცნიერო საზოგადოების თავკაცად აირჩიეს.

1957 წელს დანიელმა წარჩინებით დაამთავრა ინსტიტუტი და მუშაობა დაიწყო ქუთაისის ისტორიულ-ეთნოგრაფიულ მუზეუმში ჯერ უმცროს მეცნიერთანამშრომლად, შემდეგ – 1960 წლიდან, განყოფილების გამგედ.

საქართველოს გერაქითა ისტორიით დანიელი სტუდენტობის პერიოდში დაინტერესდა. დაიწყო მასალების მოძიება, აგროვებდა ყველაფერს, უმცირეს ცნობასაც კი, რაც მისი ინტერესების სფეროს პასუხობდა. 1960 წლისათვის მას უკვე საკმაოდ ბევრი მასალა დაუგროვდა. 1963 წლის 9 იანვარს ისტორიის, არქეოლოგიის, ეთნოგრაფიისა და ფოლკლორის საქართველოს სამეცნიერო საზოგადოების ქუთაისის განყოფილების საჯარო სხდომაზე წაიკითხა მოხსენება თემაზე: “გერაქითა საკითხი და რევოლუციამდელი ქართველი საზოგადოება”. დაიწყო წერილების გამოქვეყნება საქართველოს გერაქითა შესახებ ქართულ ჟურნალ-გაზეთებში. აი, რამდენიმე მათგანი: “ილია ჭავჭავაძე და გერაქობა”, “გერაქის სახე რევოლუციამდელი ქართული თეატრის სცენაზე”, “სისხლის ქარი და რევოლუციამდელი ქართველი საზოგადოება”, “ქართველი გერაქები დემოკრატიულ საქართველოში” და სხვა.

1989-1993 წლებში დანიელ ხანანაშვილი, ქუთაისის უნივერსიტეტის საქართველოს ისტორიის კათედრის მიწვევით, მე-3 კურსის სტუდენტებს უკითხავდა სპეციალურ კურსს: “ქართველ გერაქითა და ქართულ-გერაქულ

ურთიერთობათა საკითხები“. მისი ლექციები იმდენად ღრმა და საინტერესო იყო, რომ, სტუდენტების გარდა, პროფესორ-მასწავლებლებიც სიამოვნებით ისმენდნენ.

1990 წლის დეკემბერში დანიელ ხანანაშვილი მონაწილეობს საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ქართულ-ებრაული ურთიერთობების ასოციაციისა (პრეზიდენტი გ. ლამბაშიძე) და ბენ-ცვის სახელობის ისრაელის აღმოსავლეთის ებრაელთა ინსტიტუტის (სიმპოზიუმის ინიციატორი, ინსტიტუტის მბრძანებელი, ინსტიტუტის მეცნიერ-თანამშრომელი გერშონ ბენ-ორენი) ერთობლივ სამეცნიერო სიმპოზიუმში მოხსენებით: “ქართველ ებრაელთა ისტორიის ამსახველი მასალები ქუთაისის ცენტრალურ არქივში“. მოხსენებამ დამსწრეთა დიდი ინტერესი გამოიწვია.

დანიელ ხანანაშვილს არ შეუწყვეტია ჟურნალ-გაზეთებში საინტერესო წერილების გამოქვეყნება საქართველოს ებრაელთა შესახებ. მისი მთავარი მიზანი იყო, შეექმნა საქართველოს ებრაელთა შესახებ არსებული მასალების ანალიტიკური ბიბლიოგრაფია, რაც ძალიან გაუადვილებდა მუშაობას ამ თემით დაინტერესებულ მეცნიერებს. იგი დიდი მონდომებით აგროვებდა მასალებს; ცდილობდა, არ გამორჩენოდა თუნდაც სულ უმნიშვნელო ცნობა. მიუხედავად იმ სიძნელეებისა, რაც იმ პერიოდში მასალების შეგროვებასთან იყო დაკავშირებული (ასლგადამღები ტექნოლოგიის არარსებობა, ფინანსური სიდუხჭირე და მრავალი სხვა), მან დიდი შრომის, მონდომების შედეგად შექმნა მასალათა ფასდაუდებელი ფონდი საქართველოს ებრაელთა და ქუთაისის ისტორიის შესახებ. როდესაც ეცნობი ამ არქივს, გაცხადებ მისი შემქმნელის შრომისმოყვარეობა, თავდადება, მიზანსწრაფულობა და აღტაცებაში მოდიხარ მის მიერ გაწეული კოლოსალური შრომის ნაყოფით. თუ გავითვალისწინებთ იმასაც, რომ იმ პერიოდში, როდესაც დანიელ ხანანაშვილი აღნიშნულ მასალებს აგროვებდა, უხდებოდა მათი ხელით გადაწერა გაზეთებიდან, ჟურნალებიდან, წიგნებიდან, საარქივო მასალებიდან, განცვიფრებაში მოდიხარ დანიელ ხანანაშვილის შრომისმოყვარეობით, ნებისყოფის სიმტკიცით, იმ უდიდესი ენერჯით, რაც მოანდომა ამ მნიშვნელოვანი მასალების შეგროვებას.

დანიელ ხანანაშვილი ჭეშმარიტად გახლავთ საქართველოს ებრაელთა მემკვიდრე.

სამწუხაროა, რომ დანიელს არ დასცალდა თავისი ძვირფასი უნიკალური მასალების ანოტირებული კრებულების გამოცემა. მან ზუსტად იცოდა და ჩამოყალიბებულიც ჰქონდა თავისი არქივის გამოქვეყნების პრინციპები, მეთოდოლოგია; მაგრამ ჯერ კიდევ შრომითი ენერჯით სავსე, ნიჭიერი მკვლევარი ნაადრევად წავიდა ჩვენგან და არ დასცალდა ჩანაფიქრის განხორციელება.

1993 წლის მარტში დანიელ ხანანაშვილი ავიდა ისრაელში და დასახლდა ქალაქ ბათ-იამში. მას არც იქ შეუწყვეტია მეცნიერული მუშაობა, აპირებდა თავისი არქივის თუნდაც ნაწილის გამოქვეყნებას.

2005 წელს მან სამუდამოდ მიატოვა ეს სამყარო და მარადისობაში გადავიდა.

წავიდა ჩვენგან კაცი, რომელსაც ძლიერ უყვარდა თავისი ქუთაისი, საქართველო და არ განასხვავებდა მშობლიური ისრაელისგან.